

Mały palec prawej ręki w technice gitarowej

Karol Samuelčík

Postanowiłem zająć się zagadnieniem rozwoju małego palca prawej ręki ze względu na moje dążenia – a może nawet obowiązek – przyczynienia się do rozwoju techniki gitarowej.

Gra małym palcem prawej ręki jest istotna głównie ze względu na dwa aspekty. Pierwszym z nich jest rozwój mięśni prawej dłoni, co przyczynia się do jej lepszego funkcjonowania jako całości i ma znaczący wpływ na poszczególne palce. Drugim jest jej użyteczność w wielu technikach oraz zagadnieniach muzycznych i interpretacyjnych gry, które udoskonalają prezentację artystyczną i zwiększają jej wyraz.

Bardzo ważne jest rozwijanie mięśni poprzez regularne i odpowiednie ćwiczenia zarówno zginaczy, prostowników, jak i całej dłoni (na przykład takie, jakie wykonują sportowcy). Grając małym palcem, wzmacniamy nieużywane mięśnie, co ma ogromny wpływ szczególnie na najbliższy mu palec serdeczny, pomagając w osiągnięciu jego większej i bardziej precyzyjnej mobilności. Co więcej, praktyka ta wpływa również na dłoń jako spójny mechanizm. Wraz z zaawansowanym rozwojem małego palca okaże się, że w połączeniu *e* z *i* oraz *e* z *m*, jego jakość i szybkość gry może dorównać typowym schematom *i, m* oraz *i, a*, a być może jego użycie w wybranej konfiguracji będzie bardziej komfortowe dla gry niż zestawienie *m, a*. Po odpowiedniej aktywizacji mięśni połączonych z palcem, nie tylko uzyskamy większe rozluźnienie całej dłoni, ale także znacznie poszerzymy możliwości gry na gitarze zarówno z technicznego, jak i z interpretacyjnego punktu widzenia. Dostępnych okaże się wiele przydatnych technik wzbogacających grę.

Jako środek wykonawczy, mały palec oferuje szeroką gamę nowych zastosowań technicznych i interpretacyjnych. W poniższym tekście przedstawię jego możliwości w tym zakresie. Dodam również kilka ćwiczeń i przykładów z mojej książki zatytułowanej *Rozwój małego palca prawej ręki w technice gitarowej* [Rozvoj malička pravej ruki v gitarovej hre, Bratysława, 2022], które uważam za przydatne.

Arpeggio jest jedną z najczęściej stosowanych technik gitarowych. Spotykamy ją w różnych formach, jako grupy minimum trzech dźwięków ukształtowanych na różnorodne sposoby. Podczas wykonywania tej techniki spotykamy się czasem z sytuacją, w której naturalna płynność kompozycji zostaje spowolniona lub zakłócona, co tym samym obniża jakość artystycznej interpretacji utworu. Są to zazwyczaj takie figury, w których konieczna jest repetycja dźwięku tym samym palcem prawej ręki w szybkich arpeggiach. Dzięki użyciu małego palca możemy wyeliminować ten problem interpretacyjny i techniczny.

Do innych korzyści należy rozszerzenie palety kolorystycznej dźwięków, ich większa zwartość, co czyni technikę bardziej efektywną, oraz możliwość niezależnego prowadzenia linii melodycznej.

Ćwiczenia nr 1

Przykład zastosowania w utworze Maria Castelnuova-Tedesca – *Sonata D-dur „Omaggio a Boccherini”* op. 77, (cz. IV, od taktu nr 36):

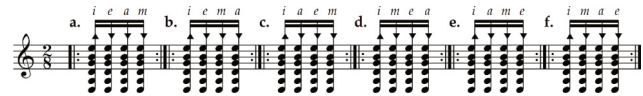
Prowadzenie niezależnej linii melodycznej podczas grania arpeggio to obszar, który jest obecnie bardzo słabo rozwinięty i niedostatecznie wykorzystywany. Zaletą gry wszystkimi pięcioma palcami jest rozszerzenie i wzbogacenie harmonii, a co za tym idzie, również uzyskanego brzmienia. Dzięki swoim fizycznym właściwościom, mały palec zapewnia odrębną barwę i intensywność linii melodycznej, co, w odniesieniu do obecnej literatury, daje nowe możliwości brzmieniowe.

Ćwiczenia nr 2

Technika **rasgueado** jest używana głównie jako efekt perkusyjny, ale służy również do podkreślenia linii melodycznej lub jej ewolucji. Najczęściej stosują ją muzycy flamenco, którzy wykorzystują również mały palec prawej ręki. Ćwiczenie i doskonalenie tej techniki pomaga nam, dzięki aktywizacji prostowników, skontrolować i precyzyjnie przywrócić palec do jego naturalnej pozycji tak, aby ruchy dłoni były możliwie najefektywniejsze. Małego palca możemy używać w wielu kombinacjach.

Ćwiczenia nr 3

Flażolety wydobywane małym palcem wzbogacają kolorystykę, jasność i klarowność dźwięku, zapewniając różnorodne efekty brzmieniowe. Generowanie interesujących barw możliwe jest dzięki większej odległości między palcami. Innym zastosowaniem może być wydobywanie flażoletu w najwyższym głosie czterodźwięku, co skutkuje poszerzeniem spektrum kolorystyki i wyrazistości brzmienia.

Ćwiczenia nr 4

Tremolo również bardzo zyskuje na użyciu małego palca, ponieważ pogłębia jego ekspresję i przybliża technikę do jej istoty – wrażenia szmeru, drżenia, falowania. Poprzez dodanie kolejnego dźwięku, w sposób podobny do flamenco, tremolo uzyskuje bogatsze, gęstsze brzmienie. Ponieważ mały palec jest krótszy od pozostałych, znacznie trudniej jest uzyskać płynność w kombinacji *p, e, a, m, i*, dlatego proponuję zastosowanie schematu *p, a, m, i, e*, który wykorzystuje powszechnie wykonywane palcowanie i jedynie je rozszerza.

Ćwiczenia nr 5

Tłumienie za pomocą palca *e* daje możliwość bardziej precyzyjnego zrealizowania artystycznych zamierzeń. Często zdarza się, że użycie w tym celu prawej lub lewej ręki, lub ich współdziałania, jest niewystarczające lub zbyt wymagające. Mały palec może być przydatny nie tylko w skomplikowanym technicznie tłumieniu harmonii, ale także w prostym prowadzeniu melodii.

Ćwiczenia nr 6

Barwa jest aspektem gry, który w znacznym stopniu bierze udział w wykonawstwie oraz umożliwia znaczącą

modyfikację brzmienia i jego percepcji przez słuchacza. Mały palec sam w sobie nadaje dźwiękom oryginalny kolor; gdy jest używany prawidłowo i z techniczną zręcznością, otrzymujemy szereg różnorodnych wariantów brzmieniowych i kolorystycznych, które wzbogacają interpretację.

Niezależność i technika przygotowawcza to obszary, w których (zwłaszcza w pierwszym z nich) dzięki grze małym palcem zyskujemy większą swobodę i sprawność pracy całej ręki. Mały palec zastosowany jako element przygotowawczy wniesie więcej pewności do interpretowanych utworów. **Synchronizacja, wyrównane brzmienie palców prawej ręki** oraz ich kontrola odzwierciedlają stan zaawansowania technicznego wykonawcy, który przekłada się przede wszystkim na aspekt interpretacyjny. Koordynacja jest szczególnie ważna, gdy wykonujemy nie-arpeggiowane przebiegi, jednocześnie tłumiąc dźwięk lub przygotowując kolejne uderzenie. Niezbędna dla kontrolowania gry na określonym poziomie dynamicznym jest równowaga brzmienia oraz jej zróżnicowanie w obrębie poszczególnych palców. Aspekt ten jest stale obecny w wykonawstwie, więc jego rozwój ma ogromny wpływ na interpretację.

Ćwiczenia nr 7

Ćwiczenia nr 8

Zakres możliwości zastosowania małego palca ograniczony jest tylko naszą wyobraźnią. Jestem jednak przekonany, że jego rozwinięcie i wykorzystanie jest bardzo użyteczne i korzystne. Pianiści stosują te palce głównie do prowadzenia linii basowej i melodycznej. Dlaczego nie mielibyśmy używać małego palca prawej ręki również do gry na gitarze? ■

(tłum. z angielskiego: Marcin Kuźniar)

Krzysztof Cyran – ...bo ciemność zapada

...bo ciemność zapada Krzysztofa Cyrana stanowi ostatnie, dwunaste ogniwo planowanego cyklu *Georytmy* na dwie gitary. Cykl ten oparty jest na melodiach oryginalnych, które pojawiały się w głowie autora od dawna, niektóre nawet w dzieciństwie, a większość z nich bardzo długo czekała na swoje opracowanie. Ich wspólną cechą jest specyficzna, najczęściej nieregularna pulsacja rytmiczna. Czasem nawiązują też do folkloru różnych krain.

Tytuł *...bo ciemność zapada* odwołuje się do wieczorne-

go hymnu brewiarzowego *Przyjdź do nas, Panie, bo ciemność zapada*, do którego autor napisał poniższą melodię wiele lat temu. Charakterystyczne dla tego utworu jest przedstawienie tej samej melodii w dwóch skrajnych tempach – wolnym i szybkim, co wydobywa różnicę charakteru. Szybka część nawiązuje w pulsacji do irlandzkiego tańca jig, można więc w akompaniamencie stosować *rasgueado* szersze niż w zapisie (przez 5 lub 6 strun). Istotne jednak jest, by nie przekraczać granicy klasycznie brzmiącego forte.